

MAAELUMINISTEERIUM

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

Eesti maaelu arengukava 2014–2020 tegevuse liigi 10.1.4 „Keskkonnasõbraliku aianduse toetus“ I taotlusvoor rakendusanalüüs

*Sille Teiter
põllumajanduskeskkonna büroo / peaspetsialist
2016*

Sisukord

1	Sissejuhatus.....	3
2	Mõisted ja meetodika.....	3
2.1	Mõisted.....	3
2.2	Metoodika.....	4
3	Toetuse taotlemine, määramine ja maksmine.....	4
3.1	Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse esimese taotlusvooru taotlemine, määramine ja maksmine.....	4
3.2	Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse jagunemine maakonniti.....	5
4	Toetatud tegevused.....	6
4.1	Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus (KSA).....	6
4.1.1	Toetatud kultuurid.....	6
4.1.2	KSA toetuse jagunemine maakonniti.....	7
4.2	Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaime- ning maasikakasvatuse toetus (KSK).....	8
4.2.1	KSK köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimakasvatuse toetus.....	8
4.2.2	KSK keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse toetus.....	10
5	Meetme indikaatorid ja sihttasemete saavutamise.....	10
6	Kokkuvõte.....	11

1 Sissejuhatus

Käesolev rakendusanalüüs on koostatud Eesti maaelu arengukava 2014-2020 tegevuse liigi 10.1.4 „Keskkonnasõbraliku aianduse toetus“ esimese taotlusvooru tulemuste analüüsimiseks.

Meedet rakendatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel. Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse taotlemise täpsed tingimused ja kord on sätestatud maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrustega – määrus nr 50 „Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/126042016010> ja määrus nr 51 „Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse ning maasikakasvatuse toetus“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082015043>.

Tegevuse liigi 10.1.4 „Keskkonnasõbraliku aianduse toetus“ üldeesmärk on soodustada keskkonnasõbralikumate praktikate rakendamist aianduskultuuride kasvatamisel.

Täpsemad eesmärgid on:

- vähendada taimekaitsevahendite kasutamist;
- tagada tarbijatele tervislikum toit;
- vähendada toitainete leostumist mullast;
- aidata kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilimisele põllumajandusmaastikus.

Keskkonnasõbraliku aianduse toetus koosneb kahest alategevusest: keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus (edaspidi KSA) ja keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse ning maasikakasvatuse toetus (edaspidi KSK). KSK on põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetme (edaspidi PKT) lisatoetus – see tähendab, et toetust võib taotleda ainult sellise maa kohta, mille kohta taotleja on võtnud keskkonnasõbraliku majandamise (edaspidi KSM) toetuse kohustuse. KSA on PKT eritoetus ehk seda võivad taotleda kõik toetusesaamise nõudeid täitvad puuvilja- ja marjakasvatajad. KSK toetust saab taotleda avamaa köögivilja ning maaeluministri määruse nr 51 lisas loetletud ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks. KSA toetust saab taotleda maaeluministri määruse nr 50 § 5 lõikes 1 loetletud puuvilja- ja marjakultuuride kasvatamiseks.

KSA ühikumäär on 160 eurot hektari kohta aastas, KSK toetuse ühikumäär avamaa köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse eest on 344 eurot hektari kohta aastas ning keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse eest 248 eurot hektari kohta aastas.

Programmiperioodil 2014–2020 on tegevuse liigi 10.1.4 kogueelarve 3 878 000 eurot, millest EAFRD osa moodustab 2 908 500 eurot ja Eesti riigi eelarve 969 500 eurot.

2 Mõisted ja metoodika

2.1 Mõisted

KSA – keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus

KSK – keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse ning maasikakasvatuse toetus

KSM – keskkonnasõbraliku majandamise toetus

PKT – põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede

PRIA – Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet

2.2 Metoodika

Toetuse taotlemise andmed saadi Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) maakasutuse tabelist seisuga 28. aprill 2016. Toetuse määramise ja maksmise andmed saadi *PRIA* vastavatest tabelitest seisuga 29. aprill 2016, andmed toetusesaajate ettevõtlusvormi ja suurusgruppide kohta saadi *PRIAst* 15. juunil 2016. Andmed erinevate kultuuride pindade kohta saadi samuti *PRIA* maakasutuse tabelist. Kuna aga maakasutuse tabelis on kultuuride pind taotlemise hetke seisuga, siis ei kajastu seal kontrollitud pinnad ja seega võib esitatud kultuuride pindade suuruses esineda mõningaid ebatäpsusi. Andmete analüüsimine teostati tabelarvutusprogrammiga MS Excel.

3 Toetuse taotlemine, määramine ja maksmine

3.1 Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse esimese taotlusvooru taotlemine, määramine ja maksmine

Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse esimene taotlusvoor toimus ajavahemikul 7.–25. mai 2015. Hilinenud taotluste vastuvõtmise aeg oli 26. maist 19. juunini 2015. KSA toetust taotles 18 taotlejat, KSK toetust 46 taotlejat (sealhulgas taotles 36 taotlejat toetust keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse ning 18 taotlejat keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse eest; sealhulgas taotles 8 taotlejat toetust nii köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuseks kui ka maasikakasvatuseks), seega esitati kogu tegevuse liigi 10.1.4 peale kokku 64 taotlust, tegelik taotlejate arv aga oli väiksem, sest 4 taotlejat taotles nii KSA kui KSK toetust.

KSA toetust taotleti kokku 55 ha-le, KSK toetust 869 ha-le (sealhulgas taotleti keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse toetust 787 ha-le ja keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse toetust 82 ha-le). Keskkonnasõbraliku aianduse toetust kokku taotleti 924 ha-le.

KSA toetus määrati 16 taotlejale kogusummas 7774 eurot, kogu määratud summa maksti ka välja. KSK toetus määrati kokku 44 taotlejale kogusummas 285 267 eurot ja maksti selles summas ka välja. Kokku oli keskkonnasõbraliku aianduse toetuse heakskiidetud taotluste arv 60, toetus määrati ja maksti välja summas 293 041 eurot.

Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse esimese taotlusvooru taotlemisest, määramisest ja maksimisest annab ülevaate tabel 1.

Tabel 1. Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse esimese taotlusvooru taotlemine, määramine ja maksmine

Tegevuse liik	Taotlemine			Määramine			Makstud summa
	taotlejate arv	ühikud (ha)	summa (€)	taotluste arv	ühikud (ha)	summa (€)	
Keskkonnasõbraliku aianduse toetus	64	924	299 864	60	908	293 041	293 041
... sh KSA	18	55	8 800	16	49	7 774	7 774
... sh KSK	46	869	291 064	44	859	285 267	285 267

Kui vaadata toetusesaajate ettevõtlusvormi, siis kõige rohkem oli keskkonnasõbraliku aianduse toetuse saajate hulgas osaiühinguid (55% kõigist toetusesaajatest), järgnesid füüsilisest isikust ettevõtjad (41% kõigist toetusesaajatest), lisaks määrati toetus ühele aktsiaseltsile ja ühele tulundusühistule.

Suurusgrupiti oli keskkonnasõbraliku aianduse toetuse saajate seas kõige rohkem (54%) selliseid taotlejaid, kelle kasutuses oli 10–99,9 ha deklareeritud põllumajandusmaad. 23% toetusesaajatest kasutasid 100–499,9 ha põllumajandusmaad. 11% toetusesaajatest kasutasid 3-99 ha põllumajandusmaad ja 9% 500–999,9 ha põllumajandusmaad. Kahe toetusesaaja kasutuses oli 1–2,9 ha põllumajandusmaad. Suurima põllumajandusmaa pinnaga toetusesaajad asusid Harjumaal; neljast Harjumaa toetusesaajast kolm kasutasid 500–999,9 ha põllumajandusmaad. Teiste maakondade toetusesaajad jagunesid suurusgruppide vahel võrdsemalt.

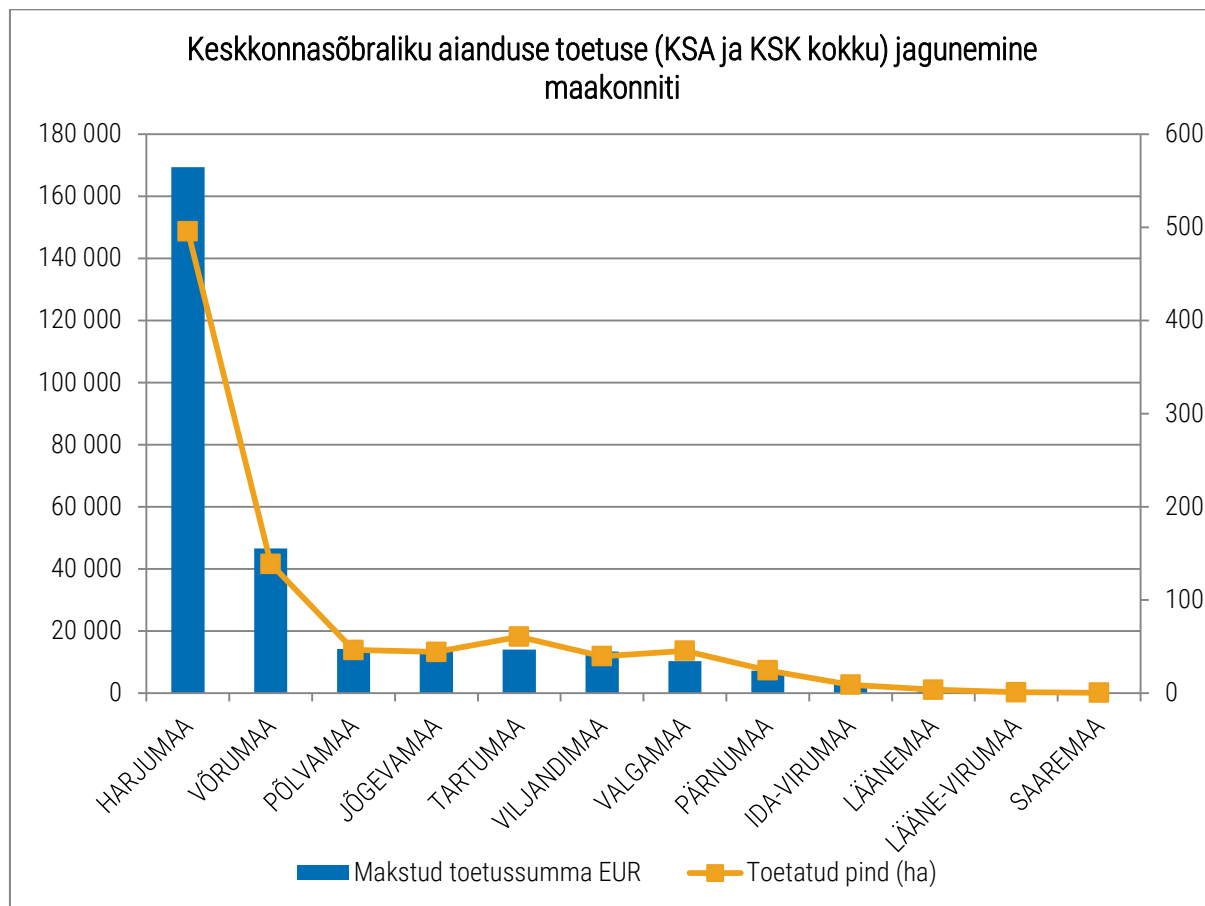
3.2 Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse jagunemine maakonniti

Kuna mitmed taotlejad taotlesid samaaegselt nii KSA kui KSK toetust ja omakorda samaaegselt veel nii KSK toetuse köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse kui ka maasikakasvatuse toetust, siis on otstarbekas taotlejate jagunemist maakonniti käsitleda toetatud tegevuste peatükis. Selles peatükis antakse ülevaade makstud toetussummade ja toetatud hektarite jagunemisest maakonniti.

Keskkonnasõbraliku aianduse toetus määrati ja maksti kokku 12 maakonna tootjatele. Toetust ei määratud ega makstud Hiiumaa, Järvamaa ja Raplamaa tootjatele. Kõige suurem toetusalune pind (495,42 ha; 54,53% kogu toetatud pinnast) oli Harju maakonnas tegutsevatel tootjatel, järgnesid Võrumaa (138,74 ha ja 15,27%) ning Tartumaa (60,47 ha ja 6,66%). Teistes maakondades jäid toetatud keskkonnasõbraliku aianduse toetuse pinnad alla 50 ha.

Kõige suurem toetussumma maksti välja samuti Harjumaa tootjatele (169 347,38 eurot, 57,79% kogu makstud toetussummast). Võrumaa järgnes Harjumaale ka makstud summade osas (46 592,43 eurot ja 15,9%), teistes maakondades jäi makstud toetussumma alla 15 000 euro. Toetussummade ja toetatud pindade jagunemisest maakonniti annab ülevaate joonis 1.

Joonis 1. Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse esimese taotlusvooru makstud toetussumma ja toetatud pinna jagunemine maakonniti

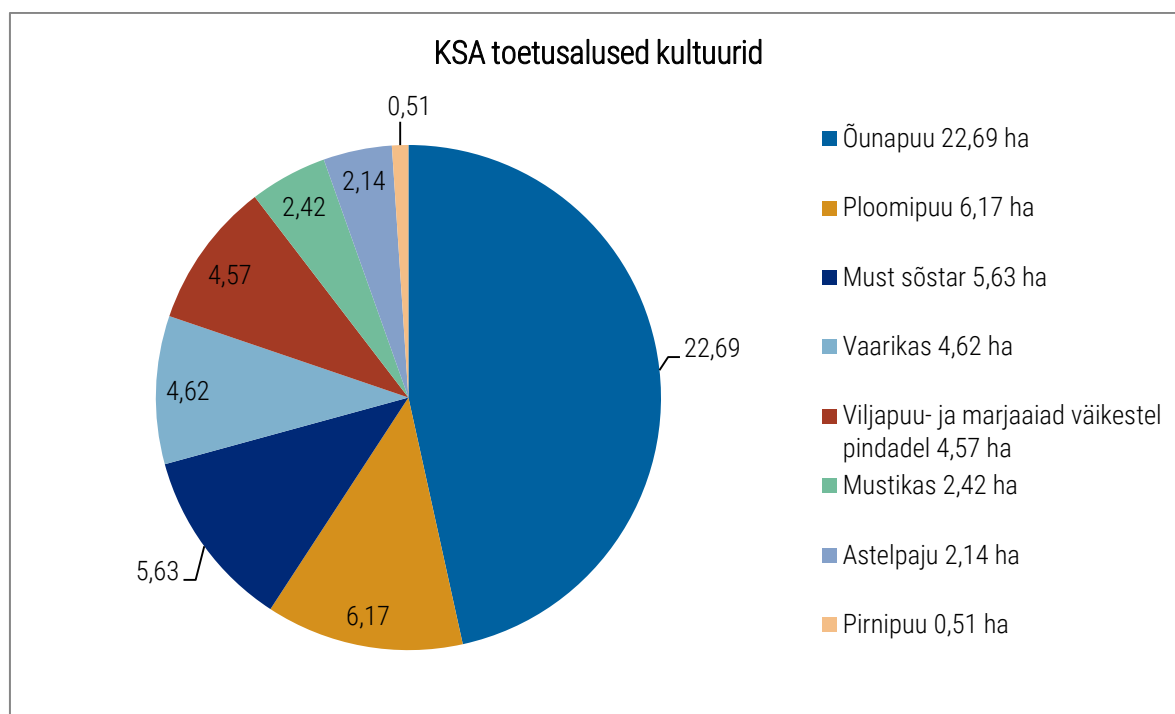
4 Toetatud tegevused

4.1 Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus (KSA)

4.1.1 Toetatud kultuurid

KSA toetust sai taotleda maaeluministri 29. aprilli 2015. a määruse nr 50 § 5 lõikes 1 loetletud puuvilja- ja marjakultuuride kasvatamiseks. Kõige suuremale pinnale määrati KSA toetus õunapuudele (22,69 ha), ploomipuudele (6,17 ha) ja mustale sõstrale (5,63 ha). Kokku maksti toetust kuue erineva puuvilja- ja marjakultuuri kasvatamiseks (lisaks eelpoolloetletutele veel vaarikas, mustikas ja astelpaju). Seitsmendaks kultuuriks olid viljapuu- ja marjaaiad väikestel pindadel, kus kasvatati lisaks veel ka mureleid, hapukirsse, karusmarja ning punast ja valget sõstart. KSA toetusalustest kultuuridest annab ülevaate joonis 2.

Joonis 2. Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetuse alused kultuurid

4.1.2 KSA toetuse jagunemine maakonniti

KSA toetust maksti kokku seitsme maakonna tootjatele. Kõige rohkem oli toetusesaajaid Pärnu- ja Võrumaal (kummaski maakonnas 4) ning Tartumaal (3 taotlejat).

Kõige suurem KSA pind (25,48 ha; 52,21% kogu toetatud pinnast) oli Tartu maakonnas, sellest pinnast 88% kuulus ühele taotlejale. Tartu maakonnale järgnesid Valgamaa 7,26 ja Pärnumaa 5,78 hektariga.

Kõige rohkem maksti KSA toetust välja samuti Tartumaale (4076,8 eurot), järgnesid Valgamaa 1161,6 euroga ning Pärnumaa 924,8 euroga. KSA toetuse jagunemisest maakonniti annab ülevaate tabel 2.

Tabel 2. Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse määratud ja makstud toetuse jagunemine maakonniti

Maakond	Hektarid	Toetusesaajate arv	Kasvatatavad kultuurid	Toetussumma (€)
Läänemaa	3,57	2	2	547,97
Põlvamaa	1,02	1	2	163,20
Pärnumaa	5,78	4	3	924,80
Saaremaa	0,45	1	1	67,00
Tartumaa	25,48	3	6	4 076,80
Valgamaa	7,26	1	2	1 161,60
Võrumaa	5,24	4	4	832,93
Kokku	48,80	16	7	7 774,30

4.2 Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaime- ning maasikakasvatuse toetus (KSK)

KSK toetust sai taotleda avamaa köögiviljade, maaeluministri määruse nr 51 lisas loetletud ravim- ja maitsetaimede ning maasika kasvatamiseks.

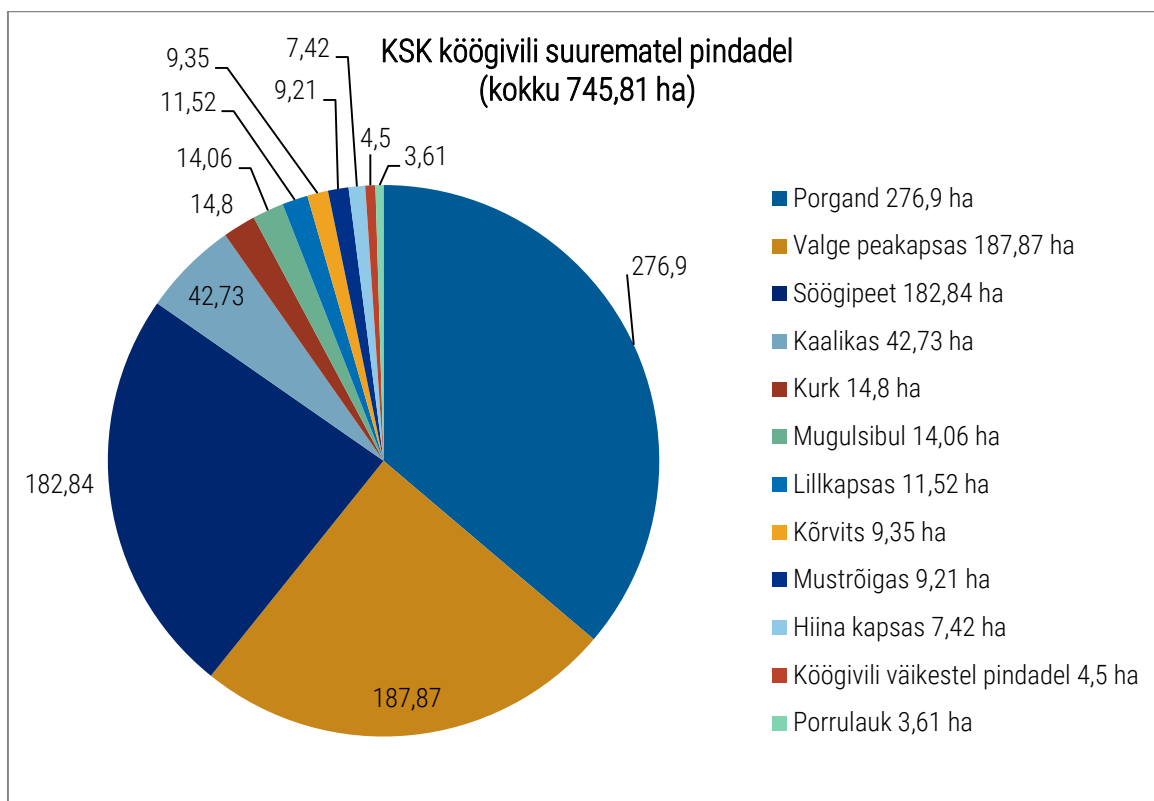
4.2.1 KSK köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimakasvatuse toetus

4.2.1.1 Toetatud kultuurid

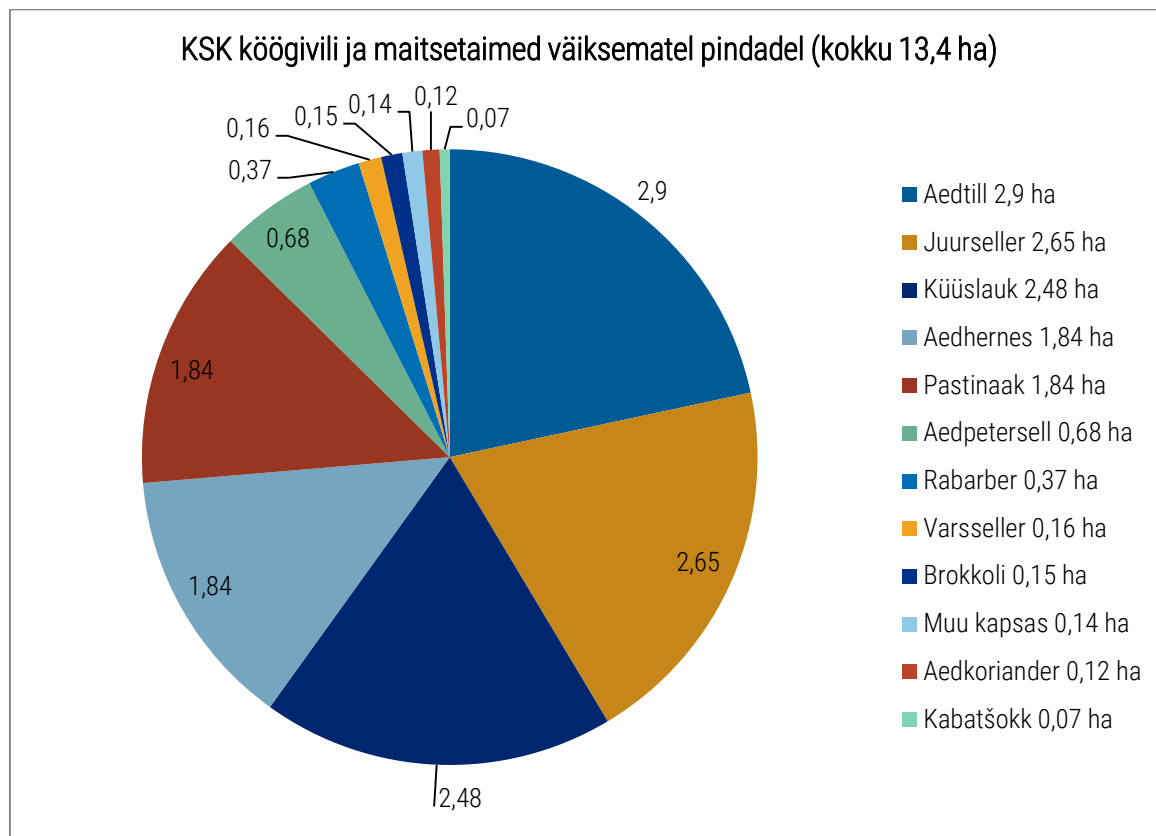
KSK toetust köögiviljadele ning ravim- ja maitsetaimedele määrati ja maksti kokku 19 erineva kultuuri kasvatamiseks, lisaks kasvatati köögivilja väikestel pindadel, seal aga oli tegu samade kultuuridega, mida kasvatati ka suurematel pindadel. Köögiviljadest maksti kõige suurematele pindadele toetust porgandi (276,9 ha), valge peakapsa (187,87 ha) ja söögipeedi (182,84 ha) kasvatamiseks. Rohkem kui viiel hektaril kasvatati veel ka kaalikas, kurki, mugulsibulat, lillkapsast, kõrvitsat, mustrõigast ja Hiina kapsast (Joonis 3). Maitsetaimedest maksti toetust aedtilli (2,9 ha), aedpeterselli (0,68 ha) ja aedkoriandri (0,12 ha) kasvatamiseks, ravimtaimede kasvatamiseks KSK toetust ei taotletud.

Parema ülevaate saamiseks KSK köögivilja- ja maitsetaimedekultuuride toetatud pindade suuruselt on need kultuurid jagatud kahte gruppi (joonised 3 ja 4).

Joonis 3. Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimakasvatuse toetuse alused kultuurid, mida kasvatati suurematel pindadel

Joonis 4. Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse toetuse alused kultuurid, mida kasvatati väiksematel pindadel

4.2.1.2 Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse toetuse jagunemine maakonniti

Enamus KSK köögivilja ning maitsetaimede toetatud pinnast (495,42 ha; 63,67% kogu toetatud pinnast) oli Harju maakonna tootjate kasutuses, järgnesid Võrumaa 133,5 hektariga ning Jõgevamaa 41,52 hektariga.

Kõige rohkem maksti KSK köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse toetust välja samuti Harjumaale (169 347,38 eurot; 63,8% makstud toetussummast), järgnesid Võrumaa 45 759,5 euroga ning Jõgevamaa 13 425,9 euroga.

Taotlejate arvult oli suurim aga hoopis Võrumaa (7 taotlejat), järgnesid Tartu- ja Põlvamaa (kummaski 5 taotlejat).

Kõige rohkem erinevaid köögivilja- ja maitsetaimedekultuure (17) kasvatati Tartu maakonnas (kusjuures üks taotleja kasvas 13 erinevat kultuuri), järgnesid Võru- ja Põlvamaa 12 kultuuriga. Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse toetuse jagunemisest maakonniti annab ülevaate tabel 3.

Tabel 3. Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse määratud ja makstud toetuse jagunemine maakonniti

Maakond	Hektarid	Toetusesaajate arv	Kasvatatavad kultuurid	Toetussumma (€)
Harjumaa	495,42	4	9	169 347,38
Ida-Virumaa	9,04	3	6	3 109,76
Jõgevamaa	41,52	2	4	13 425,90
Põlvamaa	29,16	5	12	10 016,70
Pärnumaa	17,97	3	5	6 131,11
Tartumaa	13,37	5	17	4 599,28
Viljandimaa	38,16	3	5	13 071,79
Võrumaa	133,50	7	12	45 759,50
Kokku	778,14	32	20	265 461,42

4.2.2 KSK keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse toetus

KSK maasikakasvatuse toetus määrati ja maksti 2015. aastal kokku 17-le taotlejale seitsmes maakonnas 81,55 ha-le kogusummas 19 805,33 eurot.

Kõige suurem KSK maasika pind (38,16 ha) oli Valga maakonnas, kus toetust maksti kolmele taotlejale summas 9085,7 eurot, järgnesid Tartumaa 21,62 ha-ga (7 taotlejat ja 5356,8 eurot) ja Põlvamaa 16,1 ha-ga (3 taotlejat ja 3992,8 eurot). Keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse toetuse jagunemisest maakonniti annab ülevaate tabel 4.

Tabel 4. Keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse määratud ja makstud toetuse jagunemine maakonniti

Maakond	Hektarid	Toetusesaajate arv	Toetussumma (€)
Jõgevamaa	2,69	1	630,99
Lääne-Virumaa	0,91	1	225,68
Põlvamaa	16,1	3	3 992,80
Pärnumaa	0,65	1	161,20
Tartumaa	21,62	7	5 356,80
Valgamaa	38,16	3	9 085,70
Viljandimaa	1,42	1	352,16
Kokku	81,55	17	19 805,33

5 Meetme indikaatorid ja sihttasemete saavutamine

Meede 10.1.4 panustab järgmistesse maaelu arengut käsitlevatesse Euroopa Liidu sihtvaldkondadesse (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 1305/2013 artikkel 5): 4A (elurikkuse ennistamine, säilitamine ja parandamine), 4B (veemajanduse, sh väetiste ja pestitsiidide kasutamise parandamine) ja 4C (mullaerosiooni tõkestamine ja mulla majandamise parandamine).

Tulenevalt sellest, millise sihtvaldkonna alt on meede programmeeritud, on ette nähtud Euroopa Komisjoni poolt kehtestatud kohustuslikud indikaatorid liikmesriikidele, mille kohta tuleb seire käigus andmeid koguda ja Euroopa Komisjonile esitada. Meetmel 10.1.4 on kolm kohustuslikult kogutavat väljundindikaatorit: toetust saanud alade kogupindala, toetusesaajate arv ja avaliku sektori kulud. Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse vastavad näitajad on toodud tabelis 1.

Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse MAK 2014-2020 perioodi lõpuks planeeritud sihttasemeteks on 1700 ha toetusalust pinda ja 270 taotlejat. Esimeses taotlusvoorus määrati ja maksti keskkonnasõbraliku aianduse toetus 908 ha-le ehk toetatava pinna sihttasemest on täidetud 53,41%. Toetust saanud taotlejate arv on 60 ehk sihttasemest on täidetud 22,22%. Meetme kogueelarvest (3 878 000 eurot) on pärast esimest taotlusvooru välja makstud 293 041 eurot ehk 7,56 %.

6 Kokkuvõte

- Eesti maaelu arengukava 2014-2020 tegevuse liigi 10.1.4 „Keskkonnasõbraliku aianduse toetus“ raames on toimunud üks taotlusvoor, taotlusi võeti vastu 7.-15. maini 2015, hilinenud taotlusi kuni 19. juunini 2015.
- Toetust maksti kolmele kultuurigrupile – 1. puuviljad ja marjad (välja arvatud maasikas), 2. avamaa köögivilja ning ravim- ja maitsetaimed, 3. maasikas.
- Keskkonnasõbraliku aianduse toetust taotles kokku 64 taotlejat 924 hektarile kogusummas 299 864 eurot, toetus määrati ja maksti välja 60 taotleja 908 ha-le kogusummas 293 041 eurot. Enamus keskkonnasõbraliku aianduse toetusest (90,6% kogu toetussummast ja 85,7% toetatud pinnast) läks keskkonnasõbraliku köögivilja-, ning ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse toetamiseks.
- Ettevõtlusvormiti oli toetusesaajate hulgas kõige rohkem osäühinguid (55%) ja füüsilisest isikust ettevõtjaid (41%).
- Suurim osa (54%) toetusesaajatest kasutas 10–99,9 ha põllumajandusmaad.
- Keskkonnasõbraliku aianduse toetus määrati ja maksti kokku 12 maakonna tootjatele. 57,79% kogu makstud toetuse summast läks Harjumaa tootjatele, 15,9% Võrumaa tootjatele. Ka toetatud pinnast oli suurem osa Harju- ja Võrumaa tootjate kasutuses (vastavalt 54,53 ja 15,17%).
- Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetust (KSA) maksti kuue erineva kultuuri kasvatamiseks, suurimatel pindadel kasvatati õunapuid (22,69 ha), ploomipuid (6,17 ha) ja musta sõstart (5,63 ha).
- KSA toetus määrati ja maksti 7 maakonna tootjatele kogusummas 7774,3 eurot, kõige rohkem maksti KSA toetust Tartu- ja Valgamaa tootjatele. Tartumaa tootjatele läks 52% kogu makstud KSA toetusest, Valgamaale ca 15%.
- KSK köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse toetust maksti 19 erineva kultuuri kasvatamiseks, neist 16 olid köögivilja- ja 3 maitsetaimekultuurid, ravimtaimede kasvatamiseks toetust ei makstud. Toetatud kultuuridest olid suurima kasvupinnaga porgand (276,9 ha), valge peakapsas (187,87 ha) ja söögipeet (182,84 ha).
- KSK köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse toetus määrati ja maksti 8 maakonna tootjatele kogusummas 265 461,42 eurot, suurimad toetussummad maksti Harju- ja Võrumaa tootjatele (vastavalt 63,8% ja 17,24% kogu makstud toetussummast).

- KSK maasikakasvatuse toetus määrati ja maksti 7 maakonna tootjatele kogusummas 19 805,33 eurot, suurimad toetussummad maksti Valga- ja Tartumaa tootjatele (vastavalt 45,88 ja 27% kogu makstud toetussummast).
- Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse kavandatud sihttasemetest oli pärast esimest taotlusvooru täidetud toetatava pinna osas 53,41% ja taotlejate osas 22,22%. Meetme kogueelarvest on välja makstud 7,56%.